

Határozatok Tára

MELCHIOR WATHELET
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. június 16.¹

C-428/15. sz. ügy

**Child and Family Agency
kontra
J. D.**

(a Supreme Court [legfelsőbb bíróság, Írország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal — Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban — 2201/2003/EK rendelet — 15. cikk — Az ügy áttétele egy másik bírósághoz — Hatály — Alkalmazási feltételek — Tárgyalásra alkalmasabb bíróság — A gyermek mindenekfelett álló érdeke”

I – Bevezetés

1. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem egy olyan jogvitához tartozik, amely a Child and Family Agency (gyermek- és családvédelmi ügynökség, Írország, a továbbiakban: Ügynökség) és J. D. között van folyamatban azzal kapcsolatban, hogy ez utóbbi megtaghassa a kisgyermekkorban lévő második gyermeke, R. feletti szülői felügyeleti jogát.

2. E kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet² 15. cikkének értelmezésére vonatkozik.

3. Ez a rendelkezés felhatalmazza az ügy érdemének elbírálására joghatósággal rendelkező bíróságot (a továbbiakban: az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság), hogy átengedje a joghatóságot egy másik tagállam azon bíróságának, amely az „ügy tárgyalására alkalmasabb”, ha ez „a gyermek alapvető érdekének [helyesen: mindenekfelett álló érdekének] megfelel”. A kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett különböző kérdésekkel a Bíróságot e két különös feltétel pontosítására kérik.

¹ — Eredeti nyelv: francia.

² — HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.

II – Jogi háttér

4. A 2201/2003 rendelet (5) preambulumbekkezdése szerint: annak érdekében, hogy minden gyermek számára egyenlőséget biztosítsanak, e rendelet kiterjed a szülői felelősségre vonatkozó valamennyi határozatra, beleértve a gyermek védelmére vonatkozó intézkedéseket is, függetlenül attól, hogy azok házassági jogi eljáráshoz kapcsolódnak-e.

5. A 2201/2003 rendelet (12) és (13) preambulumbekkezdése azonban az alábbi pontosításokat teszi:

„(12) Ezen rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető érdekeinek figyelembevételével [helyesen: A szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság vonatkozásában e rendeletben megállapított szabályokat a gyermek mindenekfelett álló érdekének figyelembevételével] alakítják ki, különösen a fizikai közelség alapján. Ez azt jelenti, hogy a joghatóságot mindenekelőtt a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam szerint kell megállapítani, kivéve azokat a bizonyos eseteket, amikor megváltozik a gyermek tartózkodási helye [helyesen: kivéve a gyermek tartózkodási helye megváltozásának bizonyos eseteit], vagy ha a szülői felelősséget gyakorlók között megállapodás jön létre.

(13) A gyermek érdekében e rendelet – kivételes esetekben és bizonyos körülmények között – lehetővé teszi azt, hogy a joghatósággal rendelkező bíróság egy másik tagállam bírósága elé átteszi az ügyet, amennyiben ez a bíróság alkalmasabb a tárgyalás lefolytatásához. Ebben az esetben azonban a második bíróságnak nincs lehetősége arra, hogy az ügyet egy harmadik bírósághoz áttegye.”

6. Végül a 2201/2003 rendelet (33) preambulumbekkezdése úgy fogalmaz, hogy:

„Ez a rendelet elismeri az alapvető jogokat és betartja az Európai Unió alapjogi chartájának elveit. Különösen arra törekszik, hogy biztosítsa a gyermek alapvető jogainak tiszteletben tartását, ahogyan azt az Európai Unió alapjogi chartájának 24. cikke előírja.”

7. A szülői felelősséget illetően az általános joghatóságot ugyanezen rendelet 8. cikke szabályozza. Ennek a cikknek az (1) bekezdése szerint:

„Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésekor [helyesen: a bírósághoz forduláskor] az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.”

8. A 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének a) és b) pontja a szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóságot illetően eltérést állapít meg a házastársak házasság felbontására, különválásra vagy házasság érvénytelenítésére irányuló kérelmének elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság számára, ha

„a) a gyermeket szoros kötelék fűzi az említett tagállamhoz, különösen, ha a szülői felelősség jogosultjainak egyike szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik az adott tagállamban vagy a gyermek az adott tagállam állampolgára;

és

b) az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének [helyesen: a bírósághoz fordulás] időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja.”

9. A 2201/2003 rendelet 8. cikke szerinti általános joghatóságtól való eltérést állapít meg egyébként e rendelet 15. cikke. Az említett, „Áttétel az ügy tárgyalására alkalmasabb bírósághoz” címet viselő cikk az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) Kivételes esetben, és ha ez a gyermek alapvető érdekének [helyesen: mindenkifelett álló érdekének] megfelel, valamely tagállamnak az érdemi ügyet [helyesen: az ügy érdekét] illetően joghatósággal rendelkező bíróságai, amennyiben úgy ítélik meg, hogy egy másik tagállam, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi [helyesen: egy másik tagállam bírósága, amely tagállamhoz a gyermeket különös kötelék fűzi], alkalmasabb az ügy vagy annak egy meghatározott része tárgyalására:

- a) felfüggeszthetik az adott ügyet vagy annak egy részét, és felkérhetik a feleket arra, hogy terjesszenek kérelmet az említett másik tagállam bírósága elé a (4) bekezdéssel összhangban [helyesen: felfüggeszthetik a döntéshozatalt az adott ügy vagy annak egy része tekintetében, és felhívhatják a feleket arra, hogy terjesszenek kérelmet az említett másik tagállam bírósága elé a (4) bekezdéssel összhangban]; vagy
- b) felkérhetik egy másik tagállam bíróságát arra, hogy vállalja a joghatóságot az (5) bekezdéssel összhangban.

(2) Az (1) bekezdést kell alkalmazni:

- a) az egyik fél kérelmére; vagy
- b) a bíróság hivatalból indítványára; vagy
- c) egy másik olyan tagállam bíróságától származó kérelem esetén, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi [helyesen: amely tagállamhoz a gyermeket különös kötelék fűzi], a (3) bekezdéssel összhangban.

A bíróság hivatalból [helyesen: a bíróság által hivatalból], illetve egy másik tagállam bíróságának kérelme alapján végrehajtott áttételt legalább az egyik félnek el kell fogadnia.

(3) A gyermek akkor tekintendő úgy, mint akit szoros [helyesen: különös] kötelék fűz valamely tagállamhoz az (1) bekezdésben említettek szerint, amennyiben az adott tagállam:

- a) vált a gyermek szokásos tartózkodási helyévé azt követően, hogy az (1) bekezdésben említett bíróságot megkeresték [helyesen: bírósághoz fordultak]; vagy
- b) a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye; vagy
- c) a gyermek állampolgársága szerinti hely; vagy
- d) a szülői felelősség jogosultjának szokásos tartózkodási helye; vagy
- e) az a hely, ahol a gyermek vagyona található, és az ügy a gyermek védelmét szolgáló intézkedésekre vonatkozik e vagyon kezelésével, megóvásával vagy rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban.

(4) A tagállamnak az érdemi ügyet [helyesen: az ügy érdekét] tekintve joghatósággal rendelkező bírósága határidőt állapít meg, amelyen belül a másik tagállam bíróságait meg kell keresni az (1) bekezdéssel összhangban.

Amennyiben a bíróságokat nem keresik meg az adott határidőn belül, a megkeresett bíróság folytatja a joghatóság gyakorlását a 8–14. cikkel összhangban.

(5) Az említett másik tagállam bíróságai – amennyiben az ügy sajátos körülményei folytán az a gyermek alapvető érdekeit [helyesen: mindenekfelett álló érdekét] szolgálja – a megkeresésüket követő hat héten belül fogadhatják el a joghatóságot az (1) bekezdés a) pontjával, illetve az (1) bekezdés b) pontjával összhangban [helyesen: az (1) bekezdés a) pontja, illetve az (1) bekezdés b) pontja alapján történő megkeresésüket követő hat héten belül fogadhatják el a joghatóságot]. Ebben az esetben az elsőként megkeresett bíróság [helyesen: az eredetileg eljáró bíróság] megállapítja joghatóságának hiányát. Egyébként az elsőként megkeresett bíróság [helyesen: Egyébként az eredetileg eljáró bíróság] folytatja a joghatóság gyakorlását a 8–14. cikkel összhangban.

(6) A bíróságok együttműködnek e cikk alkalmazásában, akár közvetlenül, akár az 53. cikk szerint kijelölt központi hatóságokon keresztül.”

III – Az alapeljárás tényállása

10. D. az Egyesült Királyság állampolgára, 1977. november 15-én született. 2014. szeptember 29-én második gyermekével várandósan érkezett Írországra.

11. Idősebb fiát, S.-t 2010 folyamán az Egyesült Királyságban állami gondozásba vették, azt követően, hogy egyrészt megállapították, D. személyiségzavarban szenved („antiszociális viselkedés”), másrészt fizikai erőszakot követett el ezzel a gyermekével szemben.

12. Amikor D. még az Egyesült Királyságban tartózkodott, a lakóhelye szerinti gyermekvédelmi hatóságok második gyermekének, R.-nek a születésére tekintettel és orvosi, illetve családi előzményei miatt szülést megelőző értékelésnek vetették őt alá. Ebből az értékelésből többek között az derült ki, hogy D. bizonyítottan családias érzelmeket táplált első gyermeke iránt, pozitívan néz második gyermeke születése elé, és megtette a szüléshez szükséges előkészületeket. Kinyilvánította a szociális munkásokkal való együttműködésére irányuló szándékát, és jelezte, hogy hosszú távon képes lakhatását fenntartani. A hatáskörrel rendelkező hatóságok mindazonáltal úgy vélték, hogy e második gyermeket nevelőszülőknél kellene elhelyezni a harmadik személy általi örökbefogadásra irányuló eljárás megindításáig.

13. Ennélfogva D. felmondta bérleti szerződését, és értékesítette vagyontárgyait az Egyesült Királyságban annak érdekében, hogy áttelepüljön Írországra. Második gyermeke, R. e második tagállamban született meg egy hónappal később, 2014. október 25-én. Azóta mindketten ott élnek.

14. Kevéssel R. születését követően az Ügynökség azt kérte a hatáskörrel rendelkező District Court-tól (kerületi bíróság, Írország), hogy rendelje el e gyermek állami gondozásba vételét. Ezt a kérelmet azonban elutasították azon az alapon, hogy azok a hallomáson alapuló, Egyesült Királyságból származó bizonyítékok, amelyekre az Ügynökség a kérelem alátámasztása érdekében támaszkodott, elfogadhatatlannak minősültek.

15. Az Ügynökség fellebbezése alapján eljáró illetékes Circuit Court (regionális bíróság, Írország) elrendelte R. nevelőszülőknél való ideiglenes elhelyezését. Ezt az intézkedést azóta rendszeresen megújítják. D. ugyanakkor rendszeres látogatási jogot kapott, amelyet igénybe is vesz.

16. Az Ügynökség egyébiránt azt kérte, hogy a High Court (ítélőtábla, Írország) a 2201/2003 rendelet 15. cikke alapján az ügy érdemét tegye át a High Court of Justice (England & Wales)-hez (legfelsőbb bíróság [Anglia és Wales], Egyesült Királyság). Ezt a kérelmet R. ügygondnoka (a továbbiakban: ügygondnok) is támogatta.

17. 2015. március 26–i ítéletével a High Court (ítélőtábla) engedélyezte az Ügynökségnek, hogy a szóban forgó ügyben kérelemmel forduljon a High Court of Justice (England & Wales)-hez (legfelsőbb bíróság [Anglia és Wales]) a joghatóság vállalása érdekében. Ezzel szemben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szerint a High Court (ítélőtábla) még nem döntött R. nevelőszülőktől való elviteléről.

18. D. kérte, hogy közvetlenül a Supreme Court (legfelsőbb bíróság, Írország) előtt fellebbezhesse meg ezt az ítéletet, amely a felek meghallgatását követően helyt adott e kérelemnek.

19. Előzetes döntéshozatalra utaló határozatában a Supreme Court (legfelsőbb bíróság) elismeri, hogy az ügy az ír gyermekvédelmi hatóságok és bíróságok kizárólagos joghatóságába tartozik, és számos, a 2201/2003 rendelet 15. cikke alkalmazásának feltételeivel kapcsolatos kétséget vet fel.

20. A Supreme Court (legfelsőbb bíróság) mindenekelőtt azt kérdezi, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló, a közjog hatálya alá tartozó ügyben alkalmazandó-e ez a rendelkezés annak ellenére, hogy az Egyesült Királyságban semmilyen R.-t érintő eljárás nincs folyamatban, és hogy e tagállam bíróságai joghatóságának elismerése így azt is magában foglalná, hogy az említett tagállam gyermekvédelmi hatóságai később maguk is elfogadják R. ügyének elbírálását.

21. A Supreme Court (legfelsőbb bíróság) azt kérdezi továbbá, hogy hogyan kell értelmezni a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdésében szereplő „gyermek alapvető [helyesen: mindenekfelett álló] érdeke” fogalmat. Álláspontja szerint a céljára tekintettel kell értelmezni, amely az e rendelet hatálya alá tartozó ügy elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság gyors meghatározásában áll. Ebből arra következtet, hogy e rendelkezés végrehajtása nem követeli meg, hogy az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság, amikor azt vizsgálja, hogy áttegye-e ezt az ügyet egy másik tagállam bíróságának, amelyről úgy véli, hogy az ügy tárgyalására alkalmasabb, elvégezze a gyermek mindenekfelett álló érdekének „teljes érdemi vizsgálatát”. Mindebből azt a következtetést vonja le, hogy a joghatósággal rendelkező bíróságnak inkább e kérdés összefoglaló jellegű értékelését kell elvégeznie azon „elv [fényében], hogy a gyermek mindenekfelett álló érdeke az, hogy a legalkalmasabb bíróság döntsön a helyzetéről”, és a másik tagállam bíróságának kell lefolytatnia a részletesebb elemzést.

22. Végül a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy egy ilyen összefoglaló jellegű értékelés keretében milyen tényezőket kell figyelembe venni. E tekintetben úgy véli, hogy nem szabad ösztönözni az Egyesült Királyság azon állampolgárainak Írországban történő letelepedését, akik ki akarják vonni gyermekeiket a joghatósággal rendelkező gyermekvédelmi hatóságok eljárása alól, és tágabb értelemben nem szabad „forum shopping” helyzeteket előidézni vagy elfogadni. Mindazonáltal azt is kérdezi, hogy az ilyen megfontolások milyen mértékig vehetők figyelembe a 2201/2003 rendelet 15. cikkének végrehajtása során.

23. E körülmények között a Supreme Court (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából hat kérdést terjeszt a Bíróság elé.

IV – Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem és a Bíróság előtti eljárás

24. 2015. július 31–i, a Bírósághoz 2015. augusztus 4–én érkezett határozatával a Supreme Court (legfelsőbb bíróság) tehát a következő hat kérdést terjesztette elő előzetes döntéshozatal céljából:

„1) A 2201/2003 rendelet 15. cikke alkalmazandó-e a valamely tagállam helyi hatósága által előterjesztett állami gondozásba vétel iránti közjogi kérelmekre, ha ahhoz, hogy valamely másik tagállam bírósága vállalja a joghatóságot, szükség van valamely más intézmény által, eltérő jogszabályok, és esetlegesen, vagy akár valószínűleg eltérő ténybeli körülmények alapján indított külön eljárásra?

- 2) Igenlő válasz esetén a bíróságnak meg kell-e vizsgálnia, és ha igen, milyen mértékben, a 15. cikk alapján benyújtott kérelemnek való helyt adás által az érintett személyek szabad mozgáshoz való jogára gyakorolt várható hatásokat?
- 3) Ha a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdésében a »mindenekfelett álló érdeke« csupán az eljáró bírósági fórum meghatározására vonatkozik, akkor a bíróságnak milyen olyan tényezőket kell ezen a címen megvizsgálnia azokon kívül, amelyeket már megvizsgált annak megállapítása során, hogy valamely másik bíróság »alkalmasabb-e«?
- 4) A 2201/2003 rendelet 15. cikkének alkalmazása során a bíróság tekintettel lehet-e az érintett tagállam anyagi jogára, eljárási rendelkezéseire vagy bíróságainak ítélkezési gyakorlatára?
- 5) A nemzeti bíróságnak a 2201/2003 rendelet 15. cikke alkalmazásában milyen mértékben kell figyelembe vennie az ügy különös körülményeit, köztük az anya arra irányuló kívánságát, hogy kikerüljön származási állama szociális szolgálatainak illetékessége alól, oly módon, hogy gyermeke megszülése céljából olyan másik államba költözik, amelynek szociális rendszerét kedvezőbbnek találja?
- 6) Pontosan milyen kérdéseket kell a nemzeti bíróságnak megvizsgálnia annak megállapítása során, hogy melyik bíróság alkalmasabb az ügy tárgyalására?”

25. Másfelől a kérdést előterjesztő bíróság kérte, hogy a Bíróság alapokmányának 23a. cikke és a Bíróság eljárási szabályzatának 107. cikke szerinti sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárásban bírálják el az ügyet.

26. A 2015. augusztus 14-i adminisztratív értekezletén a Bíróság negyedik tanácsa a főtanácsnok meghallgatását követően úgy határozott, hogy nem ad helyt ennek a kérelemnek, miután úgy vélte, hogy az annak alátámasztása érdekében előadott körülmények nem igazolták az említett eljárás alkalmazásának igazolásához megkövetelt sürgősséget.

27. Úgy döntött azonban, hogy az eljárási szabályzat 53. cikkének (3) bekezdése értelmében ezt az ügyet soron kívül bírálja el.

28. A jelen eljárásban írásbeli észrevételeket terjesztett elő az Ügynökség, D., az ügygondnok, az ír, a cseh és a szlovák kormány, valamint az Európai Bizottság. Ezenkívül a cseh és a szlovák kormány kivételével valamennyien felszólaltak a 2016. május 12-én tartott tárgyaláson.

V – Elemzés

29. A kérdést előterjesztő bíróság által feltett első kérdés eltér a többi öt kérdéstől. Ez a kérdés ugyanis bizonyos mértékig a 2201/2003 rendelet 15. cikke alkalmazásának „előzetes” feltételére vonatkozik. Ezzel szemben a többi kérdés a 2201/2003 rendelet ugyanezen rendelkezése alkalmazásának feltételeire vonatkozik, és azokat együttesen lehet vizsgálni.

A – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

30. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikke alkalmazható-e az állami gondozásba vétel iránti közjogi kérelemre, ha azt az első tagállam helyi hatósága nyújtja be, holott egy másik tagállam intézményének eltérő jogszabályok és esetlegesen, vagy akár valószínűleg eltérő ténybeli körülmények alapján kell külön eljárást indítania, ha ez a másik tagállam megállapítja joghatóságának fennállását.

31. Álláspontom szerint ez a kérdés három különböző probléma vizsgálatát teszi szükségessé. Az első arra vonatkozik, hogy milyen hatással jár az, hogy a nemzeti jog az eljárást magánjoginak vagy közjoginak minősíti. A második azzal kapcsolatos, hogy lehet-e a 2201/2003 rendeletet alkalmazni abban az esetben, ha semmilyen közigazgatási vagy bírósági eljárás nincs folyamatban abban a tagállamban, ahol az a bíróság található, amely tekintetében az ügy áttételét vizsgálják. A harmadik a másik tagállam bírósága megkeresésének problémája. Bár a Bíróságnak már volt alkalma az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés által felvetett első probléma megválaszolására, a másik két problémával még nem foglalkozott.

1. Az eljárás magánjogi vagy közjogi minősítésének hatásáról

32. A 2201/2003 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése szerint e rendelet hatálya a „polgári ügyekre” terjed ki.

33. A Bíróság már megállapította, hogy ezt a fogalmat önállóan kell értelmezni,³ valamint hogy a 2201/2003 rendelet egységes alkalmazásának szükségessége megköveteli, hogy a szülői felelősség területén hozott valamennyi határozat e rendelet hatálya alá tartozzon.⁴

34. E megfontolások alapján a Bíróság úgy véli, hogy a 2201/2003 rendelet hatályát kijelölő „polgári ügyek” fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az magában foglalhat olyan intézkedéseket, amelyek valamely tagállam jogában a közjog hatálya alá tartoznak.⁵

35. Konkrétabban a Bíróság a 2201/2003 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének d) pontja⁶ és (5) preambulumbekkezdése alapján úgy ítélte meg, hogy a gyermekek állami gondozásba vételéről szóló határozatok „a jelleg[ük]nél fogva a közjog hatálya alá tartozó olyan intézkedés keretébe tartoz[nak], amelynek a célja a gyermekek védelméhez és támogatásához kapcsolódó követelmények kielégítése”⁷. Azt is pontosította, hogy „sem a tagállamok bírósági szervezete, sem a közigazgatási hatóságoknak tulajdonított hatáskörök nem befolyásolhatják e rendelet hatályát és a polgári ügyek fogalmának az értelmezését”⁸.

36. Következésképpen tehát, noha a 2201/2003 rendelet szerinti szülői felelősség formálisan „polgári ügyeket” érint, a nemzeti jogok által adott minősítés közömbös.⁹

2. Annak szükségességéről, hogy a második tagállamban közigazgatási vagy bírósági eljárás legyen folyamatban

37. A 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerint a szülői felelősségre vonatkozó ügyben főszabály szerint az a bíróság rendelkezik joghatósággal, amely abban az államban található, ahol a bírósághoz forduláskor a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. A 2201/2003 rendelet 15. cikke megengedi az ettől az általános joghatósági szabálytól való eltérést.

3 — Lásd ebben az értelemben: 2007. november 27-i C-ítélet (C-435/06, EU:C:2007:714, 46. pont).

4 — Lásd ebben az értelemben: 2007. november 27-i C-ítélet (C-435/06, EU:C:2007:714, 47. és 48. pont).

5 — Lásd ebben az értelemben: 2007. november 27-i C-ítélet (C-435/06, EU:C:2007:714, 51. pont); valamint 2009. április 2-i A-ítélet (C-523/07, EU:C:2009:225, 27. pont). Az ír jogi szabályozással kapcsolatban lásd: 2007. november 27-i Health Service Executive ítélet (C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, 60. pont).

6 — A 2201/2003 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerint valamely gyermek nevelőszülőknél való elhelyezése vagy intézményi gondozásba helyezése a szülői felelősségre vonatkozó ügyek részét képezi.

7 — 2009. április 2-i A-ítélet (C-523/07, EU:C:2009:225, 26. pont).

8 — 2007. november 27-i C-ítélet (C-435/06, EU:C:2007:714, 45. pont).

9 — Lásd különösen: Dutta, A., és Schulz, A., „First Cornerstones of the EU Rules on Cross-border Child Cases : the Jurisprudence of the Court of Justice of the European Union on the Brussels IIA Regulation from *C to Health Service Executive*”, *Journal of Private International Law*, 2014, 1–40. o. és különösen 5–7. o.; Gallant, E., „Règlement (CE) n° 2201/2003 du 27 novembre 2003 relatif à la compétence, la reconnaissance et l’exécution des décisions en matière matrimoniale et en matière de responsabilité parentale abrogeant le règlement n° 1347/2000”, in Torck, St., Cadiet, L. és Jeuland, E., (ig.), *Droit processuel civil de l’Union européenne*, LexisNexis, 2011, 59–98. o. és különösen 177. o.

38. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem annak szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az említett rendelkezés részét képezi. A 2201/2003 rendelet rendelkezéseinek értelmezése nem térhet el ezen elvektől.¹⁰

39. A 2201/2003 rendelet 15. cikkének megfogalmazását illetően meg kell állapítani, hogy az nem írja elő kifejezetten, hogy közigazgatási vagy bírósági eljárás legyen már folyamatban az e rendelet 8. cikke alapján joghatósággal rendelkező bíróság tagállamától különböző tagállamban ahhoz, hogy ez a bíróság a 15. cikket alkalmazhassa.

40. Ellenkezőleg, a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése szerint, ha az ügy érdemét illetően joghatósággal rendelkező bíróság úgy ítéli meg, hogy egy másik tagállam bírósága, amely tagállamhoz a gyermeket különös kötelék fűzi, alkalmasabb az ügy tárgyalására, és ez a gyermek mindenekfelett álló érdekének megfelel, felkérheti e másik tagállam bíróságát arra, hogy vállalja a joghatóságot, vagy „felfüggeszthet[i] az adott ügyet [...], és felkérhet[i] a feleket arra, hogy *terjesszenek* kérelmet az említett másik tagállam bírósága elé”¹¹.

41. Ha a rendelkezés előírja, hogy a feleket felkéri arra, hogy „terjesszenek kérelmet” a másik tagállam bírósága elé, ez arra utal, hogy e másik bíróság előtt előzetesen semmilyen analóg kérelem alapján indult eljárás nincs folyamatban.

42. Ez az értelmezés, amely szerint a 2201/2003 rendelet 15. cikkének alkalmazásához nem szükséges, hogy a második tagállamban közigazgatási vagy bírósági eljárás legyen már folyamatban, úgy tűnik számomra egyébként, hogy megfelel az említett rendelet által követett céloknak.

43. A 2201/2003 rendelet (12) preambulumbekzdése szerint az e rendeletben előírt, joghatóságra vonatkozó szabályokat a gyermek mindenekfelett álló érdekének figyelembevételével, és különösen a fizikai közelség alapján alakították ki.¹² Ebből következik, hogy e rendelet azon elgondolásból indul ki, hogy a gyermek mindenekfelett álló érdekének elsődlegesnek kell lennie.¹³

44. E megfontolások alapján a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdésében előírt, joghatóságban való megállapodás szabálya – amely szintén az általános joghatósági szabálytól való eltérésnek minősül – alkalmazható anélkül, hogy a szülői felelősség területére vonatkozó eljárás kapcsolódna az azon bíróság előtt folyamatban lévő más eljáráshoz, amelynek javára a joghatóságban meg kívánnak állapodni.¹⁴ A Bíróság szerint ugyanis az ezzel ellentétes értelmezés megfosztaná a rendelkezést hatékony érvényesülésétől.¹⁵ Az ezenkívül szembe menne a 2201/2003 rendelet által követett célokkal, mivel azzal a következménnyel járna, hogy számos helyzetben kizárná az említett megállapodás lehetőségének alkalmazását, miközben az az érintett gyermek mindenekfelett álló érdekét szolgálhatná.¹⁶

10 — Ezen elvek 2201/2003 rendelet valamely rendelkezésének értelmezésében való alkalmazására példaként lásd többek között: 2014. november 12-i L-ítélet (C-656/13, EU:C:2014:2364).

11 — Kiemelés tőlem.

12 — Lásd ebben az értelemben: 2009. április 2-i A-ítélet (C-523/07, EU:C:2009:225, 35. pont); 2009. december 23-i Detiček-ítélet (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 35. pont); 2010. december 22-i Mercredi-ítélet (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 46. pont); 2014. október 1-jei E.-ítélet (C-436/13, EU:C:2014:2246, 44. pont); 2014. november 12-i L-ítélet (C-656/13, EU:C:2014:2364, 48. pont). Lásd még: 2010. július 15-i Purucker-ítélet (C-256/09, EU:C:2010:437, 91. pont).

13 — Lásd ebben az értelemben: 2014. november 12-i L-ítélet (C-656/13, EU:C:2014:2364, 48. pont).

14 — 2014. november 12-i L-ítélet (C-656/13, EU:C:2014:2364, 45. pont).

15 — 2014. november 12-i L-ítélet (C-656/13, EU:C:2014:2364, 46. pont).

16 — 2014. november 12-i L-ítélet (C-656/13, EU:C:2014:2364, 48. pont).

45. Úgy tűnik számomra, hogy ugyanezen megállapítás tehető az általános joghatóságtól való, a 2201/2003 rendelet 15. cikkében megállapított eltérésre. Az e rendeletben szereplő esetben szintén arról van szó, hogy joghatóságot biztosít egy olyan bíróság számára, amely alkalmasabb arra, hogy a gyermek mindenekfelett álló érdekét szolgálja, annál is inkább, mert a 2201/2003 rendelet 15. cikke kifejezetten pontosítja, hogy ez a kivétel csak akkor alkalmazható, ha ezt az érdeket szolgálja.

46. Mind a 2201/2003 rendelet 15. cikkének megfogalmazása, mind az e rendelet által követett célok tehát azon értelmezés elfogadásához vezetnek, amely szerint az említett cikk abban az esetben is alkalmazható, ha éppen semmilyen közigazgatási vagy bírósági eljárás nincs folyamatban abban a tagállamban, amely tekintetében az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság az ügy áttételét vizsgálja.

3. A másik tagállam bíróságának megkereséséről

47. A 2201/2003 rendelet 15. cikkének általam javasolt értelmezése szerint nem szükséges, hogy közigazgatási vagy bírósági eljárás legyen már folyamatban abban a tagállamban, amely tekintetében az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság az ügy áttételét vizsgálja. A kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés mindazonáltal arra ösztönöz, hogy pontosítsam azt a módot, amellyel a másik tagállam bírósága az ügy tárgyalását lefolytathatja.

48. A kérdést előterjesztő bíróság szerint ugyanis „ahhoz, hogy valamely másik tagállam bírósága vállalja a joghatóságot, szükség van valamely más intézmény által, eltérő jogszabályok és esetlegesen, vagy akár valószínűleg eltérő ténybeli körülmények alapján indított külön eljárásra”.

49. Első ránézésre ellentmondást tartalmaz a kérdés: egy bíróság hogyan állapíthatja meg, hogy joghatósággal rendelkezik, ha ennek érdekében *utólagosan* egy *külön eljárást* kell indítani?

50. A 2201/2003 rendelet 15. cikke a rendeletben előírt általános joghatósági rendszer alóli kivételt állapít meg. Ezen az alapon azt megszorítóan kell értelmezni.¹⁷

51. Márpedig – amint arra már utaltam – ha az ügy érdemét illetően joghatósággal rendelkező bíróság úgy ítéli meg, hogy egy másik tagállam bírósága, amely tagállamhoz a gyermeket különös kötelék fűzi, alkalmasabb az ügy tárgyalására, és ez a gyermek mindenekfelett álló érdekének megfelel, a 2201/2003 rendelet 15. cikke csak két lehetőséget kínál.

52. A 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése szerint az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság „felfüggeszthet[i] a döntéshozatalt az adott ügy vagy annak egy része tekintetében, és felhívhatj[a] a feleket arra, hogy [az általa megállapított határidőn belül] terjesszenek kérelmet az említett másik tagállam bírósága elé”¹⁸, vagy „felkérhet[i] egy másik tagállam bíróságát arra, hogy vállalja a joghatóságot”¹⁹.

53. A 2201/2003 rendelet 15. cikkének (4) bekezdése azt is előírja, hogy „a másik tagállam bíróságait meg kell keresni az (1) bekezdéssel *összhangban*”²⁰, a 15. cikk (5) bekezdése pedig pontosítja továbbá, hogy „az említett másik tagállam bíróságai – amennyiben az ügy sajátos körülményei folytán az a gyermek alapvető érdekeit [helyesen: mindenekfelett álló érdekét] szolgálja – a megkeresésüket követő

17 — Lásd ebben az értelemben: 2009. december 23-i Detiček-ítélet (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 38. pont).

18 — A 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének a) pontja.

19 — A 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

20 — Kiemelés tőlem.

hat héten belül fogadhatják el a joghatóságot *az (1) bekezdés a) pontjával vagy b) pontjával összhangban*²¹. E két eset tehát kizárólag az ügy érdemének elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság előtt folyamatban lévő eljárás felei általi megkeresés, vagy a másik bíróság e bíróság általi felkérése a joghatóság vállalására.

54. Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság szerint a másik tagállam bírósága csak akkor járhat el abban az ügyben, amely tekintetében az első tagállam bírósága a 2201/2003 rendelet 15. cikkének alkalmazásával felkéri őt, hogy vállalja a joghatóságot, ha az Egyesült Királyság helyi hatósága a második tagállam joga alapján egy külön keresetet indít.²²

55. A másik tagállam bíróságának joghatósága tehát attól függne, hogy e másik tagállam egyik intézménye, amely nem fél az első bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban, egy új kérelmet nyújtson be.

56. Meg kell állapítani, hogy ez az eset nem kifejezetten tartozik a 2201/2003 rendelet 15. cikkének hatálya alá. Következésképpen, mivel ezt a cikket megszorítóan kell értelmezni, úgy tűnik számomra, hogy az az ilyen helyzetre nem alkalmazható.

57. Pontosítom továbbá, hogy úgy tűnik számomra, hogy a 2201/2003 rendelet „Együttműködés a szülői felelősségre vonatkozó egyedi ügyekben” című 55. cikke sem tudná megváltoztatni ezt az elemzést. Ha ugyanis ez a rendelkezés a 15. cikkre vonatkozik, az csak abból a szempontból lehetséges, hogy „elősegíts[e] a bíróságok közötti *kapcsolattartást*”²³.

4. Közbenső következtetés

58. A fenti megfontolásokra tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdés oly módon történő megválaszolását javaslom, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkét alkalmazni lehet a nemzeti jog alapján közjoginak minősített állami gondozásba vétel iránti eljárásra, még abban az esetben is, ha semmilyen közigazgatási vagy bírósági eljárás nincs folyamatban abban a tagállamban, amely tekintetében az ügy érdemének elbírálására az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság az ügy áttételét vizsgálja. Ezzel szemben ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha annak a bíróságnak a joghatósága, amelyhez az ügyet át kívánják tenni, attól függ, hogy egy olyan felperes indítson keresetet, amely az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban nem részes fél.

B – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik kérdésről

59. Második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság annak pontosítását kéri, hogy melyek a 2201/2003 rendelet 15. cikke alkalmazásának feltételei. Amint arra fent már utaltam, átfogó választ fogok adni. Mindazonáltal előzetesen pontosítani kell a 2201/2003 rendelet 15. cikkében megállapított feltételeket és azok hatályát.

21 — Kiemelés tőlem.

22 — Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 17. pontja.

23 — Kiemelés tőlem.

1. A 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételekről (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés)

60. Formálisan a 2201/2003 rendelet 15. cikke három feltételt határoz meg ahhoz, hogy az ügy érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság az ügyet egy másik bírósághoz tegye át. Az szükséges, hogy a gyermeket a másik tagállamhoz különös kötelék fűzze, hogy e másik állam bírósága az ügy elbírálására alkalmasabb legyen, és hogy ez a gyermek mindenekfelett álló érdekét szolgálja.

61. Az első feltételt a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (3) bekezdése részletezi. Egyrészt az e rendelkezésben szereplő felsorolás kimerítő. Nem tartalmaz semmilyen fordulatot – mint a „különösen” határozószó vagy a „például” kifejezés –, amely azt sugallná, hogy egy példálózó felsorolásról van szó. Másrészt a 15. cikk (1) bekezdésében megállapított kivétel egyik feltételét tartalmazza. Ezen az alapon azt csak megszorítóan lehet értelmezni.²⁴

62. A 2201/2003 rendelet 15. cikkének (3) bekezdésében szereplő felsorolást következőképpen azon helyzetek kimerítő listájának kell tekinteni, amelyek esetében az e cikk (1) bekezdésében megkövetelt különös kötelék fennállása vélelmezett.²⁵

63. Inkább a másik két – az alkalmasabb bíróságra és a gyermek mindenekfelett álló érdekére vonatkozó – feltétel az, amely nehézségeket okoz, mivel az európai uniós jogalkotó nem határozta meg azokat, és nem adott hozzá értelmezési szempontokat sem.

64. Mindenekelőtt azt kell megállapítani, hogy két kumulatív feltételről van-e szó, amelyeket külön kell értelmezni, vagy ezt a két feltételt a nemzeti bíróságok vizsgálhatják együttesen.

65. Írásbeli észrevételeiben a Bizottság úgy véli, hogy azok elválaszthatatlanok, valamint hogy a „mindenekfelett álló érdek” kritériuma egyszerűen arra a mérlegelési jogkörre vonatkozó feltétel, amelyet a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése biztosít a bíróság számára.²⁶ Ebből a szempontból az alkalmasabb bíróságot csak a gyermek mindenekfelett álló érdekének tiszteletben tartásával lehet meghatározni. E két feltétel tehát egy és ugyanazon értékelési folyamat részét képezi.

66. Osztom a 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének ilyen értelmezését, amely úgy tűnik számomra, hogy megfelel a rendelet által követett céloknak.

67. Kétségtelen, hogy az „és” kötőszó használata azt sugallja, hogy a két feltételt meg kell különböztetni. Úgy tűnik számomra azonban, hogy a gyermek mindenekfelett álló érdekére vonatkozó fordulat nem egy önálló feltételnek minősül, hanem az megismétli a szülői felelősségre vonatkozó joghatósági szabályokat átható általános célt. Amint arra már emlékeztettem, azokat a gyermek mindenekfelett álló érdekére és különösen a fizikai közelség kritériumára tekintettel kell értelmezni.²⁷

68. A 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdésében szereplő e két feltétel együttes olvasata megfelel az uniós jogalkotónak a hivatkozott rendelet (12) és (13) preambulumbekkezdésében megnyilvánuló szándékának. A (12) preambulumbekkezdés szerint ugyanis az „ezen rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető

24 — Lásd ebben az értelemben: 2009. december 23-i Detiček-ítélet (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 38. pont).

25 — A megvizsgált jogtudomány egységesnek tűnik e tekintetben. Lásd különösen: Franck, St., „La responsabilité parentale en droit international privé. Entrée en vigueur du règlement Bruxelles II bis et du Code de droit international privé”, *Revue trimestrielle de droit familial*, 2005, 700. o.; Gallant, E., „Règlement (CE) n° 2201/2003 du 27 novembre 2003 relatif à la compétence, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière matrimoniale et en matière de responsabilité parentale abrogeant le règlement n° 1347/2000”, in Torck, St., Cadiet, L. és Jeuland, E., (ig.), *Droit processuel civil de l'Union européenne*, LexisNexis, 2011, 59–98. o. és különösen 177. sz.; Ancel, B. és Muir Watt, H., „L'intérêt supérieur de l'enfant dans le concert des juridictions: le Règlement Bruxelles II bis”, *Revue critique de droit international privé*, 2005, 569. és azt követő oldal, különösen 29. sz.

26 — Lásd a Bizottság írásbeli észrevételeinek 33. pontját.

27 — Lásd a jelen indítvány 43. pontját és a 12. lábjegyzetben hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

érdekeinek figyelembevételével [helyesen: A szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság vonatkozásában e rendeletben megállapított szabályokat a gyermek mindenekfelett álló érdekének figyelembevételével] alakítják ki, különösen a fizikai közelség alapján”. Mindazonáltal a (13) preambulumbekkezdés pontosítja, hogy „a gyermek érdekében e rendelet – kivételes esetekben és bizonyos körülmények között – lehetővé teszi azt, hogy a joghatósággal rendelkező bíróság egy másik tagállam bírósága elé átteszi az ügyet, amennyiben ez a bíróság alkalmasabb a tárgyalás lefolytatásához”²⁸.

69. Ezt az elemzést támasztja alá a 2201/2003 rendelet (33) preambulumbekkezdése is. E preambulumbekkezdés szerint ugyanis ez a rendelet elismeri az alapvető jogokat és betartja az Európai Unió Alapjogi Chartájának elveit. E célból „különösen arra törekszik, hogy biztosítsa a gyermek alapvető jogainak tiszteletben tartását, ahogyan azt az Európai Unió [A]lapjogi [C]hartájának 24. cikke előírja”. Márpedig e cikk (2) bekezdése értelmében „[a] hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenek fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie”.

70. E megfontolásokból egyértelműen következik, hogy az általános joghatóság alóli kivéte, csak a gyermek érdekére tekintettel alkalmasabb bíróság javára gyakorolható, valamint hogy ebből a szempontból a gyermek mindenekfelett álló érdeke nem a kivételi szabály olyan feltételének minősül, amelyet elkülönülten kell értelmezni, hanem olyan általános kritériumnak, amelynek minden szülői felelősséggel kapcsolatos ügyben hozott joghatóságra vonatkozó határozatot át kell hatnia, függetlenül attól, hogy a főszabályról vagy a kivételről van szó. A gyermek érdeke ugyanis általános értékelési tényezőként jelenik meg a (12) preambulumbekkezdésben, és arra a kivétel bevezetéséről szóló (13) preambulumbekkezdés is emlékeztet. E megfontolásokból következik, hogy „a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóságot *mindenekelőtt* a gyermek mindenekfelett álló érdekére tekintettel kell megállapítani”²⁹.

71. A 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdésében az uniós jogalkotó a fizikai közelség kritériuma alóli lehetséges kivételként a gyermek másik tagállammal esetlegesen fennálló „különös kötelékét” választotta. A (3) bekezdésben megállapított körülmények ugyanakkor nem szükségszerűen foglalják magukba, hogy a másik tagállam bírósága alkalmasabb az ügy tárgyalására. Ez az indoka annak, hogy az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróságnak a gyermek érdekére tekintettel kell értékelnie az ilyen lehetőséget.³⁰

72. Következésképpen úgy vélem, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése azt írja elő, hogy ellenőrizni kell, hogy az a bíróság, amely tekintetében az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság az ügy áttételét vizsgálja, nála alkalmasabb arra, hogy olyan határozatot hozzon a szülői felelősségre vonatkozó ügyben, amely jobban szolgálja a gyermek mindenekfelett álló érdekét. Egyébként az a bíróság, amelyhez az ügyet át kívánják tenni, egyedül e feltételre tekintettel fogadja el vagy utasítja el joghatóságának gyakorlását a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (5) bekezdése alapján. A kérdés tehát nem az, hogy a jogvitában hozandó döntés kedvezőbb lesz-e a gyermek érdekét illetően, hanem az, hogy a joghatóság átengedése szolgálja-e azt.

28 — Kiemelés tőlem.

29 — 2014. október 1-jei E.-ítélet (C-436/13, EU:C:2014:2246, 45. pontból). Kiemelés tőlem.

30 — Lásd ebben az értelemben: Dutta, A., és Schulz, A., „First Cornerstones of the EU Rules on Cross-border Child Cases: the Jurisprudence of the Court of Justice of the European Union on the Brussels II A Regulation from *C to Health Service Executive*”, *Journal of Private International Law*, 2014, 1–40. o. és különösen 8. o.; Gallant, E., „Règlement (CE) n° 2201/2003 du 27 novembre 2003 relatif à la compétence, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière matrimoniale et en matière de responsabilité parentale abrogeant le règlement n° 1347/2000”, in Torck, St., Cadet, L., et Jeuland, E., (ig.), *Droit processuel civil de l'Union européenne*, LexisNexis, 2011, 59–98. o. és különösen 217. sz.

73. Másként kifejezve, a gyermek mindenekfelett álló érdeke a feltétele és az alapja annak, hogy az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság úgy határozzon, hogy átteszi az ügyet egy másik bírósághoz (15. cikk (1) bekezdése), és az ügyet átvevő bíróság úgy határozzon, hogy elfogadja az áttételt (15. cikk (5) bekezdése).³¹

74. Végül hozzátésem, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdésében előírt második és harmadik feltétel elkülönült vagy együttes elemzésének úgy tűnik számomra, hogy nincs konkrét hatása, mivel e rendelkezés mindhárom feltételének teljesülnie kell.

75. Márpedig, mivel a felvetett probléma csak a joghatóságot és nem az ügy érdemét érinti, nem látom, hogy egy bíróság hogyan tudna úgy határozni arról, hogy egy másik bíróság alkalmasabb a szülői felelősségre vonatkozó ügy elbírálására, anélkül, hogy az ne állna a gyermek érdekében. Hasonlóképpen nem tudom elképzelni, hogy a joghatóság átengedése a gyermek érdekében álljon úgy, hogy a bíróság, amelyhez az ügyet áttennék, ne lenne alkalmasabb ezen ügy elbírálására. Az „ügy tárgyalására alkalmasabb” bíróság és a „gyermek mindenekfelett álló érdeke” feltételeinek vizsgálata úgy tűnik számomra, hogy szükségszerűen összekapcsolja a két feltételt.

2. Azokról az elemekről, amelyek az ügy tárgyalására alkalmasabb bíróság értékelése során figyelembe vehetők

a) A Bíróság számára előírt korlátokra vonatkozó észrevételek (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik kérdés)

76. Előzetesen emlékeztetek arra, hogy az EUSZ 13. cikk (2) bekezdésének megfelelően a Bíróság a Szerződésben rá ruházott hatáskörök határain belül jár el. Az EUMSZ 267. cikk alapján a Bíróság tehát hatáskörrel rendelkezik arra, hogy döntést hozzon az uniós intézmények jogi aktusainak érvényességéről és értelmezéséről.

77. Megválaszolva ezzel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik kérdést, következésképpen úgy vélem, hogy nem a Bíróság feladata, hogy összeállítson egy listát azokról a konkrét pontokról, amelyeket egy nemzeti bíróságnak meg kellene vizsgálnia annak érdekében, hogy meghatározza az ügy elbírálására leginkább alkalmas bíróságot, ha maga az uniós jogalkotó sem tartotta szükségesnek, hogy így járjon el.³²

78. Ezzel szemben a Bíróság feladata, hogy hasznos értelmezési szempontokat adjon a nemzeti bíróság számára a döntéshozatalhoz abban az ügyben, amelyben hozzá fordultak.

b) Az esetlegesen joghatósággal rendelkező tagállam anyagi joga, eljárási szabályai vagy ítélkezési gyakorlata figyelembevételének szükségességéről (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés)

79. Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének alkalmazását vizsgáló bíróságnak figyelembe kell-e vennie az esetlegesen joghatósággal rendelkező másik tagállam anyagi jogát, eljárási szabályait vagy ítélkezési gyakorlatát.

31 — Lásd ebben az értelemben: Ancel, B. és Muir Watt, H., „L'intérêt supérieur de l'enfant dans le concert des juridictions: le Règlement Bruxelles II bis”, *Revue critique de droit international privé*, 2005, 569. és azt követő oldal, különösen 29. sz.

32 — Lásd ebben az értelemben: Sharpston főtanácsnok Sturgeon és társai egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-402/07 et C-432/07, EU:C:2009:416, 94. pont).

80. Írország előadja, hogy a bíróságnak nem kell az eljárási szabályok, az anyagi jogi szabályok és az e szabályokhoz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat ilyen összehasonlító értékelését elvégeznie.³³ A Bizottság kevésbé kategorikus. Úgy véli, hogy a bíróságnak nem kell „következtesen” elvégeznie az alkalmazandó eljárási szabályok, kollíziós szabályok és anyagi jogi szabályok elemzését.³⁴

81. Úgy vélem, hogy az anyagi jog elemzésének a 2201/2003 rendelet 15. cikke (1) bekezdésének alkalmazásából történő kizárása összhangban áll a kölcsönös bizalom elvével, amely e rendelet egészét áthatja.

82. Amint azt ugyanis a Bíróságnak már volt alkalma pontosítani, ez a kölcsönös bizalom az, amely lehetővé tette a kötelező joghatósági rendszer létrehozatalát, amelyet minden, a 2201/2003 rendelet hatálya alá tartozó bíróságnak tiszteletben kell tartania.³⁵

83. Ez a bizalom tette lehetővé egy sajátos rendszer bevezetését is a láthatási jogra vonatkozó határozatok végrehajtásának megkönnyítése érdekében, amely jog a gyermeket megillető, az Európai Unió Alapjogi Chartája 24. cikkének (3) bekezdésében biztosított azon alapvető jog védelméhez lényeges, hogy mindkét szülőjével közvetlen kapcsolatot tartson.

84. A Bíróság ugyanis úgy ítélte meg, hogy „e rendszer a tagállamok közötti kölcsönös, aziránt fennálló bizalom elvén alapul, hogy a nemzeti jogrendjeik képesek az uniós szinten és különösen az Alapjogi Chartában elismert alapjogok tekintetében egyenértékű és tényleges védelmet nyújtani (Aguirre Zarraga-ítélet, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, 70. pont), és az kizárja a származási ország bírósága által meghozott határozat bármilyen felülvizsgálatát”³⁶.

85. Tehát egyedül a legalkalmasabb bíróság felel meg a gyermek érdekének, amelyet az eredetileg joghatósággal rendelkező bíróságnak kell értékelnie.³⁷ Ezt abban a szellemben kell elvégeznie, hogy „a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóságot *mindenekelőtt* a gyermek mindenkifelett álló érdekére tekintettel kell megállapítani”³⁸.

86. Nem annak a helynek a meghatározásáról van tehát szó, ahol a legjobb eredményt lehetne elérni az ügy érdemét illetően, hanem annak a bíróságnak az azonosításáról, amely a legalkalmasabb arra, hogy e megoldásról döntsön. E célból a másik bíróság joghatóságának gyakorlását övező eljárási szabályoknak vagy a követett gyakorlatnak a vizsgálata hasznosnak minősülhet. Jellegüknél fogva ugyanis ezek azok a szabályok, amelyek a joghatóság gyakorlását „övezik”.

87. Mivel az elemzés általános kerete jobban meghatározott, most néhány olyan konkrét elemet fogok azonosítani, amelyeket többek között az eljárási szabályok között figyelembe lehet venni az ügy tárgyalására legalkalmasabb bíróság meghatározásához.

33 — Lásd Írország írásbeli észrevételeinek 46. pontját.

34 — Lásd a Bizottság írásbeli észrevételeinek 28. pontját.

35 — Lásd ebben az értelemben: 2010. július 15-i Purucker-ítélet (C-256/09, EU:C:2010:437, 72. pont).

36 — 2015. szeptember 9-i Bohez-ítélet (C-4/14, EU:C:2015:563, 58. pont).

37 — Lásd ebben az értelemben: Henricot, C., „Le mécanisme de renvoi dans l'article 15 du règlement Bruxelles II bis”, *Revue trimestrielle de droit familial*, 2008, 526–533. o. és különösen 529. o.; valamint Ancel, B. és Muir Watt, H., „L'intérêt supérieur de l'enfant dans le concert des juridictions: le Règlement Bruxelles II bis”, *Revue critique de droit international privé*, 2005, 569. és következő oldal, különösen 28. sz.

38 — 2014. október 1-jei E-ítélet (C-436/13, EU:C:2014:2246, 45. pont). Kiemelés tőlem.

c) Azokról az elemekről, amelyeket figyelembe lehet venni (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második, harmadik és ötödik kérdés)

88. Amint azt már több alkalommal is pontosítottam, az állandó ítélkezési gyakorlatban megerősítést nyert, hogy a 2201/2003 rendelet joghatósági szabályait a fizikai közelség alapján kell vizsgálni annak biztosítása érdekében, hogy a gyermekhez legszorosabban kapcsolódó helyi bíróság döntsön ez utóbbi mindenekfelett álló érdekét illetően.³⁹

89. Amint arra a jelen indítvány 70. pontjában már szintén utaltam, az említett rendelet (12) és (13) preambulumbekzdéséből egyértelműen kiderül, hogy a gyermek mindenekfelett álló érdeke olyan általános feltételnek minősül, amelynek minden szülői felelősséggel kapcsolatos ügyben hozott joghatóságra vonatkozó határozatot át kell hatnia függetlenül attól, hogy a főszabályról vagy a kivételtől van szó.

90. Ha a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdését kívánja alkalmazni, az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróságnak tehát fel kell tárnia azokat a tényezőket, amelyek megdönthetik a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam javára fennálló erős vélelmet. Ezt a vizsgálatot *in concreto* elemzés alapján kell lefolytatni⁴⁰ abban az értelemben, hogy a bíróságnak azt kell elemeznie, hogy konkrétan ezek a tényezők mely okból befolyásolják a joghatóságot.

91. Végül, az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróságnak kell biztosítania, hogy a szülői felelősségre vonatkozó határozatot az a bíróság hozza meg, amelyik a legszorosabb kapcsolatban áll az ügy tényállási elemeivel.

92. E bíróság meghatározása érdekében osztom Cruz Villalón főtanácsnoknak a gyermek szokásos tartózkodási helyének meghatározásával kapcsolatban kifejtett álláspontját, amely szerint: „[e] vizsgálatot [...] a gyermek, és semmiképpen sem a szülők szempontjából kell lefolytatni, függetlenül attól, hogy az említett gyermekkel kapcsolatos igényük mennyire jogszerű”⁴¹.

93. Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság által az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésben adott példát vizsgálva, az anya azon szándéka, hogy kivonja a származása szerinti állam szociális hatásainak joghatósága alól magát azzal, hogy egy másik tagállamba költözik, amelynek szociális ellátási rendszerét kedvezőbbnek ítéli, önmagában nem tűnik számomra relevánsnak az ügy tárgyalására legalkalmasabb bíróság meghatározásához. Másként kifejezve, ez a körülmény csak akkor jöhet számításba, ha hatással lehet a bíróság azon képességére, hogy a gyermek érdekére tekintettel tárgyalja az ügyet.

94. Ugyanezen logika mentén az érintett személyek szabad mozgására vonatkozó észrevétel is csak akkor releváns, ha hatással lehet a bíróság azon képességére, hogy a gyermek mindenekfelett álló érdekére tekintettel tárgyalja az ügyet.

39 — Lásd a jelen indítvány 43. és 67. pontját, valamint a 12. lábjegyzetben hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

40 — Lásd ebben az értelemben: Henricot, C., „Le mécanisme de renvoi dans l'article 15 du règlement Bruxelles II bis”, *Revue trimestrielle de droit familial*, 2008, 526–533. o. és különösen 530. pont.

41 — Cruz Villalón főtanácsnok Mercredi-ügyre vonatkozó állásfoglalása (C-497/10 PPU, EU:C:2010:738, 93. pont).

95. Ezzel szemben az olyan elemek, mint az eljárás nyelve vagy például az oktatásra, a tartásra vagy a szülőkre vonatkozó releváns bizonyítékok elérhetősége, a hasznos tanúk beidézésének lehetősége, valamint azok megjelenésének valószínűsége, az orvosi és szociális szakvélemények elérhetősége, valamint az a lehetőség, hogy azokat adott esetben naprakésszé tegyék, vagy akár az a határidő, amelyen belül a határozatot meg fogják hozni,⁴² közvetlen hatással vannak arra, hogy a bíróság a gyermek érdekében tekintettel tudja értékelni az ügyet. Azokat tehát figyelembe lehet venni.

96. Az, hogy ezek az elemek, vagy azok közül néhány az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság helye szerinti tagállamtól különböző tagállamban helyezkednek el, nem fedheti el annak a környezetnek a fontosságát, amelyben a gyermek kibontakozik – vagyis a szokásos tartózkodási helye környezetének fontosságát –, és azt a hatást sem, amelyet az ügy másik tagállamban lévő bíróság számára történő áttételével együtt járó költözés gyakorol a gyermek fizikai és lelki jóllétére.

97. E tekintetben úgy tűnik számomra, hogy bizonyos, az ügy értékelése szempontjából hasznos dokumentumok könnyen beszerezhetőek egyszerűen a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (5) bekezdése szerinti együttműködési kötelezettség alkalmazásával.

3. Közbenső következtetés

98. A fenti megfontolásokra tekintettel úgy vélem tehát, hogy a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése azt írja elő az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság számára, hogy igazolja, hogy az a bíróság, amely tekintetében az ügy áttételét vizsgálja, nála alkalmasabb arra, hogy a szülői felelősségre vonatkozó ügyben olyan határozatot hozzon, amely jobban szolgálja a gyermek mindenekfelett álló érdekét.

99. E célból meg kell győződnie arról, hogy a szülői felelősségre vonatkozó határozatot az a bíróság fogja meghozni, amely a jelen ügy tényállási elemeivel a legszorosabb kapcsolatban áll. A vizsgálatot a gyermek szempontjából, érdekének védelmére tekintettel, de anélkül kell lefolytatni, hogy az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság elvégezze annak az anyagi jognak az összehasonlító elemzését, amelyet a másik tagállam bíróságai alkalmazni fognak. Ezzel szemben az alkalmazandó eljárási szabályok és az e másik tagállam bíróságai által követett általános gyakorlat elemzése hasznos lehet. Az olyan elemek, mint az eljárás nyelve, a releváns bizonyítékok elérhetősége, a hasznos tanúk beidézésének lehetősége, valamint azok megjelenésének valószínűsége, az orvosi és szociális szakvélemények elérhetősége, valamint az a lehetőség, hogy azokat adott esetben naprakésszé tegyék, vagy akár az a határidő, amelyen belül a határozatot meg fogják hozni, figyelembe vehetők.

100. Az, hogy ezek az elemek, vagy azok közül néhány az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság helye szerinti tagállamtól különböző tagállamban helyezkednek el, nem fedheti el annak a környezetnek a fontosságát, amelyben a gyermek kibontakozik, és azt a hatást sem, amelyet az ügy másik tagállamban lévő bíróság számára történő áttételével együtt járó költözés gyakorol a gyermek fizikai és lelki jóllétére.

42 — Bizonyos szerzők kétségeket fejezték ki e feltétel relevanciáját illetően azon előrejelzés „kockázatos” jellegére tekintettel, amelyet a másik tagállam bírósága adhat az észszerű határidő tiszteletben tartására vonatkozóan (lásd ebben az értelemben: Wautelet, P., „Règlement (CE) n° 2201/2003 relatif à la compétence, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière matrimoniale et en matière de responsabilité parentale abrogeant le règlement (CE) n° 1347/2000 [dit »Bruxelles II bis«]”, in *Droit judiciaire européen et international, La jurisprudence du code judiciaire commentée*, 5. kötet, La Charte, 2012, 363–482. o. és különösen 424. o.). Mindazonáltal úgy tűnik számomra, hogy annak jelentősége, hogy a gyermek sorsával kapcsolatos jogvitákban gyorsan hozzanak határozatot, megelőzi a határidő ilyen értékelésére vonatkozó nehézséget. Amint arra ugyanis bevezetőjünkben A. Dutta és A. Schultz rámutatnak, „it is a commonplace that in child matters the time factor plays an important role : cross border child dispute are a race against the clock [...]” (Dutta, A., és Schulz, A., „First Cornerstones of the EU Rules on Cross-border Child Cases : the Jurisprudence of the Court of Justice of the European Union on the Brussels IIA Regulation from C to Health Service Executive”, *Journal of Private International Law*, 2014, 1–40. o. és különösen 2. o.).

VI – Véggövetkeztetések

101. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a következőképpen válaszoljon a Supreme Court előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire:

- 1) A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003 rendelet 15. cikkét alkalmazni lehet a nemzeti jog alapján közjoginak minősített állami gondozásba vétel iránti eljárásra, még abban az esetben is, ha semmilyen közigazgatási vagy bírósági eljárás nincs folyamatban abban a tagállamban, amely tekintetében az ügy érdekének elbírálására az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság az ügy áttételét vizsgálja. Ezzel szemben ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha annak a bíróságnak a joghatósága, amelyhez az ügyet át kívánják tenni, attól függ, hogy egy olyan felperes indítson keresetet, amely az alapeljárásban nem részes fél.
- 2) A 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése azt írja elő az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság számára, hogy igazolja, hogy az a bíróság, amely tekintetében az ügy áttételét vizsgálja, nála alkalmasabb arra, hogy a szülői felelősségre vonatkozó ügyben olyan határozatot hozzon, amely jobban szolgálja a gyermek mindenekfelett álló érdekét.

E célból meg kell győződnie arról, hogy a szülői felelősségre vonatkozó határozatot az a bíróság fogja meghozni, amely a jelen ügy tényállási elemeivel a legszorosabb kapcsolatban áll. A vizsgálatot a gyermek szempontjából, érdekének védelmére tekintettel, de anélkül kell lefolytatni, hogy az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság elvégezze annak az anyagi jognak az összehasonlító elemzését, amelyet a másik tagállam bíróságai alkalmazni fognak. Ezzel szemben az alkalmazandó eljárási szabályok és az e másik tagállam bíróságai által követett általános gyakorlat elemzése hasznos lehet. Az olyan elemek, mint az eljárás nyelve, a releváns bizonyítékok elérhetősége, a hasznos tanúk beidézésének lehetősége, valamint azok megjelenésének valószínűsége, az orvosi és szociális szakvélemények elérhetősége, valamint az a lehetőség, hogy azokat adott esetben naprakésszé tegyék, vagy akár az a határidő, amelyen belül a határozatot meg fogják hozni, figyelembe vehetők.

Az, hogy ezek az elemek, vagy azok közül néhány az általános szabályok szerint joghatósággal rendelkező bíróság helye szerinti tagállamtól különböző tagállamban helyezkednek el, nem fedheti el annak a környezetnek a fontosságát, amelyben a gyermek kibontakozik, és azt a hatást sem, amelyet az ügy másik tagállamban lévő bíróság számára történő áttételével együtt járó költözés gyakorol a gyermek fizikai és lelki jóllétére.